

rigari sunt. sed in erectōnis interne so-
lio in eternū collocant. et eo illic acci-
piūt alios digne iudicare. quo hic ne-
sciūt sibi metipsis nequiter peccare. hxc
greg. Unde resistendū est in motibz et
cogitationibz prauis. nec eis assentiē-
dum est. Nam dñs ad hoc hortat p̄ysa-
iam dicentē. Auferte malū cogitatio-
num vestrarū ab oculis meis. non dicit
malas cogitatioes. sed malū cogitatio-
num. hoc est sensum prauū iniquū et
peruersum. q̄ quatiens malis cogitatio-
nibz assentimus et in eis delectamur to-
tius deū offendimus et ab ipso sepa-
mur. iuxta illud sapie. Peruerse cogi-
tationes separent a deo. et dicunt puer-
se cogitatioes q̄ peruertunt mentes ho-
minū et deturpant cor eius et deducūt
eum non solū ad turpia verba. verū etiā
ad turpia opera. q̄ dū voluptas in co-
gitatione non reprimūt in actione dñā
tur. Unde si malis cogitationibz om-
nino carere non valemus. saltē eis nō
assentiamus. nec eis delectemur. quia
nullus in eo peccat q̄ vitare non pōt
Unde dicit augu. Non ergo nocet sen-
sus vbi nō est assensus. q̄ cogitatioes
non de re de qua surgūt. sed ex affectu
quem gignunt iudicande sunt. Nihil
enī interest quale illud sit q̄ cogitat.
sed qualis affectus ex ipsa cogitatione
sequatur. q̄ cogitatio mentē nō pol-
luit vbi delectatio per prauū assensum
assentiam non corrumpit. Unde di-
cit beatus augu. Temptatio cui non
assentitur non est peccatū sed materia
excitandē virtutis. Ergo necesse ē vt
p̄ malas cogitatioes temptemur. quia
dicit quedā glosa. Gloriosius est non
cōsensisse q̄ non temptari potuisse. s̄
caueamus nobis et caute ambulemus
ne per assensum in temptatōem intrea-
mus. s̄m q̄ dominus nos ammonet
dicens. Vigilate et orate. ne intretis

in temptationem. **Filius.**

Affecto etiam scire occasiones et
temptationum per quas oriuntur tem-
ptationes.

Capitulum II. **Pater R**

Scire debes fili

q̄ magnam occasionem dant
ipsis temptamentis quinque sensus cor-
poris. inter quos maxime visus est no-
civus et periculosus. q̄ prima cā con-
cupiscentie carnalis est intuitus ocu-
lorū incautus. De hoc dicit ysidorus.
Prima causa fornicationis. tela sunt
oculorū. secunda verborū. sed qui nō ca-
pitur oculis potest verbis resistere. qui
etiam delectatōem refrenat libidino-
se suggestionis non transit ad assensum
libidinis. et cito resistit operi qui ritil-
lanti se non accommodat delectatōni
Durius etiam impugnat qui vsq̄ ad
assentiōem temptat q̄ is qui sola sug-
gestionē p̄ additione carnis temptamē-
tis sollicitat. hxc ysidorus. Qd̄ aut per
quinque sensus fit introitus vitiorū ad
animā. dicit de hoc beatus ihero. Per
quinque enim sensus quasi per quasdam
fenestras vitiorū ad ipsam est introitus
Nam sensus corporis sunt quasi sine ra-
tione currentes. anima igitur in modū
aurige retineat frena currentium. hxc
ihero. Anima namq̄ cū sit invisibilis
rebus corporeis non tangit delectatōne
sed inherens corpori per sensus exteri-
ores que foris sunt respicit. in respiciē-
do concupiscit. et persequens etiam nō
nunq̄ in peccati delectatōnem cadit.
nam callidus hostis humani generis
cū ab effectu operis expellitur secreta
cordis per malas cogitatioes polluere
molit. Qd̄ beatus gregorius. xxi. mo-
ra. tangit sic dicens. Cum sit invisibilis
anima nequa q̄ corporeis rerū de-
lectatione tangit. nisi q̄ inherēs quasi

B. I.

ymagines turpium actionum a quibus multo rariens pcedit ad opus. De hoc serapion abbas in collatione pariz sic dicit. Puritatis studentibus plurimuz pferet. vt carnalium passionum ipsas materias sibi primitus subtrahant. quibus potest vel occasio vel recordatio earum dem passionum egrotanti adhuc aut generari. nam corpori ne cupiscentia in effectum temptet prumpere necessario effigies et materie illicitas subtrahenda est. hxc serapion. Ad has autem occasiones euadendas maxime valeat fuga seculi. quod puerfari in mundo et esse sine anime periculo satrarari est. vt ysidoro qui dicit. Satis raruz est vt quisquis inter seculi voluptates positus a virgine maneat illibatus. in quibus et si non cito implicet. aliquando tamen attrahat. nec enim potest esse securus qui periculo fuerit primus. hxc ysidoro.

Notandum est etiam de cogitationibus illicitis que cogitationes peruerse non solum generant ex sensibus corporis. verum etiam nonnunquam oriuntur ex suggestionibus dyabolicis vel propria negligentia. quocumque tamen modo oriuntur. semper est eis resistendum. et diligenti cura debentur nusquam cogitationes suas discernere. et ad primum motum malas reprobare. et bonas approbare et suscipere. Unde crisost. exhortando dicit. Est tunc tunc animus arq; perfectissimus vt assuescat animus sollicitus spiritus et peruigili custodia discernere cogitationes suas ad primum animi motum approbare vel improbare quid cogitet. vt vel bonas cogitationes alat. vel statim malas extinguat.

Hinc namque fons est boni vel origo peccandi. ibi maxime oportet obseruare peccatum ubi nasci solet. statimque ad primum temptacionis alio cogitationis faciem. et malum antequam crescat refrigerare debet dum adhuc est in cogitatione. hxc

criso. Vides enim que statim repugnat illecebrose cogitationi non cito rapit in puerfam delectationem. Unde richardus de sancto victore. Mens que statim repugnat et restringit illecebrosam cogitationem non facile rapit in prauam delectationem sicut et culpa que prohibet ante prauum sensum nunquam transit in actum.

De richardus. Unde cum aliquis per illicitam cogitationem pulsatus non permittat eam in corde suo crescere. sed viriliter resistat et a domicilio mentis sue statim cum sentit debet reuocare eam. Unde beatus iheronimus.nolo vt finas cogitationem crescere. dum puus est hostis interfice. nequicia elidat in semetipso.

Et ysidorus. Cum tetricillar cogitatio cum tibi aliquid suggerat illicitum. non tibi teneas animum. calca serpentis caput. calca prauae cogitationis initium. est enim periculum in mora. hxc ysidoro.

Quia qui cogitationi male in principio non resistit. facilius postmodum ipsa praua cogitatio ad sensum peccati et ad opus peruersum adducit. Unde beatus origenes. Quia enim cogitatio mala in initio est facile potest abijci a corde nam si frequenter iteretur et diu permaneat adducit animam sine dubio ad sensum. et post sensum intra cor suum confirmatum certus est quod ad peccati tendat effectum dum in initio est et pusilla ergo capi debet et abijci. ne si adulta fuerit et inueterata iam non possit expelli. hxc origenes.

Et notandum quod in illa solummodo cogitatione que suggestionibus prauis sentitur est peccatum. nam puerfa corda non solum peccato sentiunt. sed et facto si occurreret oportunitas perficere illicitum percipiunt. et tales iam reuocare crimine in prospectu sui peccatoris tenentur. Unde beatus iheronimus. In illa tamen cogitatione peccatus est que suggestionibus sensum dedit. que malum suum

B. ij.

blande fouet. que in factum gessit irruere. huius cogitatio etiā si aliquo casu impedita non impleat voluntatē. nihilominus actione criminis condemnatur a dño. Dicit etiā beatus greg. Cū reproborū mentibz occasio peccandi peccata deest. desiderioꝝ cogitationes eoz cordibz nullatenus desunt. ⁊ cum diabolū nō semp sequunt in ope semper tñ se illi obligant in cogitatōe. hxc grego. Et quīs preuenire prauis cogitationibz non sit in nostro arbitrio. tñ delectari in ipis cuz deliberatione ⁊ consentire ad nrāz p̄inet voluntatē. Qd̄ p̄bat ysidorus sic dicens. Non est arbitrii nostri cogitationis prauē suggestio omibz p̄ueniri. iacere aut in animo cogitationem. nostre attrinere voluntati. illud ergo ad culpam non redigif. istud enī culpe impuref. nam cogitationes illis citas occurrere demonū est cogitationibz oblectari p̄uersis nēm est. Cū dei seruus iudicio timoris dei eoz tēp̄ta menta a seipso reſcit bonisq; p̄ra obiectis cogitationibz turpibz a se repellit. ideoq; si prius prauē cogitationi resistamus. in lapsum opis non incurrimus. hxc yfido. **C**ōsiderandū aut nūc est q̄ cogitationū principia ex tribz p̄cedunt videlicet ex deo ex diabolo ⁊ ex nobis. Ex deo quidē sunt spiritus sancti cū illustratione nos visitate dignat̄ erigens nos ad sublimiorē p̄fectum ⁊ in quibz vel minus acquisiuius vel desidiose agentes separati sumus saluberrima p̄punctione castigat vel reserat nobis celestia sacramēta ⁊ p̄positum nostrum ad meliores acūs voluntatēq; p̄uertit. Ex diabolo vero nascif cogitationū series cū subuertente nostram vitioꝝ delectatione q̄ etiā occultis conatur infidjs. subtilissima calliditate mala pro bonis fraudulenter ostentās. ⁊ transfigurans se nobis

in angelum lucis. Ex nobis autem oriuntur cum eorum que gerimus vel gefimus vel audiuius naturaliter reſcordamur. De quibz dauid dicit. Deus cognouit cogitationes hominum quando uane sunt. hanc igitur tripartitam variationē oportet nos obseruare ⁊ omnes cogitationes que mergūt in corde nostro sagaci discretione discernere. origines eozum ⁊ causas auertere q; primitus indagantes. ut quales eis nos p̄bere debemus ex illorum merito qui eas suggerunt desiderare possimus. Et norandum q̄ omnipotens deus per sp̄m sanctum suggerit nobis bona ⁊ sancta. Unde ipse dominus in euangelio dicit. Paralyticus aut sp̄ritus sanctus quem mittet pater in nomine meo ille uos docebit oīa ⁊ suggeret uobis omnia uidelicet que p̄inent ad salutem. Nam unctio dulcis eius gratie docet nos de omnibus. que salubria iusta ⁊ sancta sunt. Malignus autē spiritus gustum sue prauē dulcedinis p̄uersis uerbis propinat. eos ad diuersa uicia ⁊ peccata instigando. De hoc dicit beatus gregorius. xv. moral. Diabolus gustum sue dulcedinis. alijs per superbiam. alijs per auariciam. alijs per inuidiam. alijs per fallacias. alijs per luxuriam porrigit ⁊ ad quanta uiciorum genera p̄trahit quasi dulcedinis sue potus propinat. nam aliquid in mente superbum persuadet. fit dulce quod d̄t quia uideri p̄latus ceteris homo p̄uersus appetit. d̄t menti auaricia infundif. fit dulce qd̄ loquitur quia per habundantiam necessitas uiratur. d̄t aliq̄ de inuidia suggerit fit dulce quod d̄t. quia p̄uersa mendum alterum deſcendere uiderit se inuorem minime uideri putat. Cum aliq̄ de fallacia persuadet. fit dulce qd̄ suggerit. quia coip̄o quo ceteros fallit

pdesse sibi videretur. Cum luxuriam de
 ceptementi loquitur sic dulce quod suadet
 quod in voluptate animu[m] resoluit. Quot
 ergo vitia carnalium cordibus infundit
 quasi tot potus sue dulcedinis eis por-
 tigit. quia tamen dulcedinem non recipiunt
 nisi illi qui presentibus voluptatibus de-
 viti ad perpetuum luctum trahunt. illos
 enim solummodo suis delectationibus pa-
 scit. quos quotidianis lapsibus ad gemi-
 tum pellit. hec gregori[us]. **R** Debe-
 mus etiam diligenter attendere cum im-
 petus cogitationum abs delectationibus
 in mente sustinemus. quales sint huiusmodi
 impetus. utrum ex carne vel spiritu procedant
Ham in electis est impetus spiritus. In
 reprobis vero impetus carnis. De quo
 duplici impetu beatus gregorius super ezechi-
 el[am] exponens illud. **U**bi erat spiritus im-
 petus illic gradiebantur. sic dicit. In ele-
 ctis et reprobis diversi quippe sunt im-
 petus carnis. ad odium. ad elationem. ad
 immunditiam. ad rapinam. ad exteriorum
 gloriam. ad crudelitatem. ad perfidiam.
 ad desolationem. ad iram. ad iurgiam. ad
 voluptates animi impellunt. **I**mpetus
 vero spiritus est qui ad caritatem. ad humi-
 litatem. ad continentiam. ad largitatem
 misericordie. ad interiorum profectum. ad pie-
 tatis opera. ad eternorum fidem. ad sper-
 sequentis gaudium. ad patriam. ad perseverantiam
 vite immortalis. ad lacrimas
 pertrahit. **U**nde necesse est ut magna
 semper cura considerare debeamus in omni
 in quod agimus qui nos impetus ducat.
 utrum nostra cogitatio per impetum car-
 nis an per impetum spiritus impellatur. **A**
 mare etenim terrena. temporalia eternis pre-
 ponere. exteriora bona non ad usum ne-
 cessarium habere sed ad voluptatem con-
 cupiscentie. ultionem inimico querere. de
 muli casu visio gaudere impetus carnis
 est. **A**ltra amare celestia. contemnere
 terrena. non ad fructum voluptatis tran-

sitoria sed ad usum necessitatis quere-
 re. de inimici morte tribulari impetus
 spiritus est. **E**t quod perfecti quoque in istis se
 virtutibus exercent. recte nunc de san-
 ctis animabus dicitur. ubi erat impetus spi-
 ritus illic gradiebantur. hec gregorius. **S**
Et notandum quod quanto quisque plus
 carnalia et temporalia delectamenta ap-
 petit. tanto maiores cogitationum illiciti-
 tatum tumultus in corde suo sustinet. **S**a-
 cti vero viri nihil horum que in mundo sunt
 appetunt. nullis in corde cogitationum
 inordinatarum tumultibus premuntur. **D**e
 hoc beatus gregorius. in iii. moralium. exponens
 illud **Q**ui edificant solitudines sic ait
Omnes enim qui vel illicita appetunt vel
 in hoc mundo videri volunt de his cog-
 itationum tumultibus in corde preprimuntur.
 dumque desideriorum turbas intra se
 excitant. prostratam mentem pede misere
 frequentationis calcant. **A**lius namque
 se luxurie subdidit. atque ante mentis
 oculos scemata turpium perpetracionum
 fingit. et cum effectus non tribuit ope-
 ris. hoc crebrius agit intentione. cogita-
 tionem voluptatis perfectio querit et sol-
 licitus animus excecatus occasionem
 nequissime expletionis rimatur. **V**ens
 itaque hec quasi quendam populum pa-
 ritur que insolenti cogitationum tumul-
 tu vastatur. **A**lius ire se dominio stravit
 et quid in corde misit iurgiam et que de-
 sunt peragit. hic sepe presentes non vi-
 det. absentibus contradicit. intra semetip-
 sum contumelias profert et recipit. recep-
 tis autem durius responderet. et cum qui
 obvium nullus assit magnis clamoribus
 iras in corde proponit. **T**urbam itaque
 hic intus sustinet quem pondus veleni
 mens in flamma cogitationis premit.
Alius iuri se avaricie tradidit. et fasti-
 diens propria aliena concupiscit. hic ple-
 rumque concupita adipisci non valens. di-
 em quidem in otium. noctem vero in co-

B. iiij.

gitationem versat torper avrili ope qz fatigat illicita cogitatione. p̄silia multiplicat. puenire a concupira saragit. ad que obtinenda quosdam secretissimos causarū meatus querit. Et quis nihil de concupira te recepit. habet tñ in corde iam fructū concupiscentie laborē rixē. graui itaqz populo p̄emittitur. qui inuestigantis auaricie tumultu vastat. Alius se tirannidi superbie subijcit et cor miserum dum p̄tra homines erigit vitio substernit honozū sublimiū infulas aperit. exaltari successibus exquirat totumqz qd esse desiderat sibi apud semetipsuz in cogitationibz depingit. iaz sibi parare obsequia subditorū videt. iam ceteris eminet. iam aliq̄s mala irrogat. aliq̄s qui irrogauerint repensat. iā semetipsum stipatus cuneis ad publicum procedit. iaz qui bus obsequijs fulcia p̄cupiscit. Qui igitur tot fantasmata cordi imprimat quid iste aliud q̄ somnium vigilans videt. qz ergo rez causas fingit mirum si iste intrinsecus natus ex desiderijs turbas portat. Ac contra sancti viri qui nihil huius mundi appetunt nullis p̄culdubio tumultibz in corde p̄emunt. Quis quippe inordinatos desiderioꝝ mortua cubiculo cordis manu sancte desiderationis eijciunt et qz transitoria cūcta despiciunt ex his nascentes cogitationū molestias non patiuntur. solā namqz eternam patriā appetunt et qz huius mundi bona non diligunt magna etiam tranquillitate p̄ficiunt. Unde recte d̄r. Qui edificat sibi solitudines. Solitudines quippe edificare est a secreto cordis terrenoz tumultus expellere et vna intentione eterne patrie in amore intime quietis anxlare. an non cūctas cogitationū tumultus expulerat. qui dicebat vna p̄cija d̄no hanc requiram. A tumultu

em rerum tpalium magnum quoddam secessum pecierat. quietam mentes. in qua rāto purius deū cerneret q̄ro hūc atqz se solum inueniret. hxc greg. Sciendum etiā q̄ antiquus hostis tribus modis bona nostra insequit intentionem nostrā et cogitationes polluet. v̄t rectū opus qd gerimus corā conspectu summi iudicis viciet. aliquid ei in inchoatione boni opis p̄positum et intentionē nostrā molit maculare. v̄t nam gloriā nobis suggerendo. si aut non p̄fecerit tunc in ipsa actione boni opis stulticiā huius vane glorie solet cordibz nostris ingerere. v̄t possit illa viciare. si aut nō p̄ualuerit tunc opus bonū circa finem actionis laborat supplantare. Ista p̄memorat beatus greg. .j. moral. exponens illud iob. Ne forte peccauerint mei et c. sic dicens. Filij in cordibz maledicunt cū recta nostra opa non rectis nostris cogitationibz p̄diunt. cū bona in apto exeunt. Sed etiā innoxia in occultis molunt. Quis quippe maledicunt etiam ipse mentes nostre si de se existimāt habere qd sunt deo maledicunt cum se ab illo accepisse vires intelligunt. sed tamen pro muneribus propriam laudem querunt. Sciendum vero est q̄ bona nostra antiquus hostis tribus modis insequit. v̄t videlicet hoc quod rectum coram hominibus agitur. in interni iudicis conspectu vicietur. Aliquando namqz in bono opere intentionem polluit. v̄t omne quod in actione sequit eum. purum mundumqz nō exeat quo hoc ab origine perturbat. Aliquando vero intentionem boni operis viciare nō p̄ualet. sed in ipsa actione se quasi in itinere ponit v̄t cū per p̄positū mentis securioꝝ quisqz ingredit subiuncto latentis vitio quasi ex insidijs perimat. Aliquando vero nec intentionem

vitiat. nec in itinere supplantat. sed o-
pus bonum in fine actionis illaqueat.
quantoq; vel domo cordis vel ab irine
re ope longius se recessisse simulat. tã
to ad decipiendũ bone actionis termi-
nũ astutus expectat. et quo incautũ quẽ
q; quasi recedendo reddiderit. eo illo
repentino nõnunq; vulnere durius in-
sanabilisq; transtigit. intentõem q̃p
pe in bono ope polluit. q; cũ factilia ad
decipiendũ corda hõim aspiciat eoz de-
siderijs auram transitorij fauoris appo-
nit. vt in his que recta faciunt ad appe-
tenda yma fortitudine intentõis in-
clinent. Unde recte de vnaquaq; aia
laqueo misere intentõis capta per p̃p-
teram dicitur. Facti sunt hostes eius in ca-
pite. Ac si aperte diceret. Cũ bona in-
tentõis sumit hinc aduersantes vel spi-
ritus ab ipso cogitatõis exordio prin-
cipant. tantoq; eã plenius possident.
quanto per iniciũ dñantes tenent. Cũ
vero intentõem vitiare non preualerit.
in via positos laqueos tegit. vt i eo qd
bene agit cor ex latere in vitium dirue-
rit. quatenus qd inchoans aliter pro-
suerat in actõe longe aliter q̃ ceperat
pcurrat. sepe eĩ dum bono operi laus
humana obuiat. mentẽ operantis im-
mutat. que quis quesita non fuerit tũ
oblata delectat. cuius delectatõẽ dum
mens bene opantis resoluit ab oĩ intẽ-
tionis intime vigore dissipat. Cum ve-
ro antiquus hostis neq; in exordio in-
tentõis ferit. neq; in itinere actionis
intercipit duriores in fine laqueos tẽ-
dit. qd tanto nequius obfidet. quanto
solũ sibi remansisse ad decipiendũ vi-
det. Hos nãq; fini suo oppositos p̃p-
ter laqueos aspexerat cũ dicebat. Ipsi
calcaneũ meũ obseruabunt. q; em̃ in
calcaneo finis est corporis. Cũ et ei
nem terminus signat actionis. Cũ et ei-
dem serpenti dicitur. Ipsa tuũ obseruabit

caput et tu eius calcaneũ. Caput quip-
pe serpentis obseruare est initia sugge-
stionis eius aspiciere. et manu sollicitẽ
p̃siderationis a cordis aditu funditus
extirpare. Qui tũ cũ ab initio de p̃ten-
dit p̃cutere calcaneũ molit. q; et si sug-
gestionẽ prima intentõem nõ p̃cutit.
decipe in fine p̃rendit. si aut̃ semel cor
in intentõẽ etiã corumpit sequentis
actionis medietas et terminũ ab hoste
callido secure possidet. qm̃ totã sibi ar-
borẽ fructus ferre aspiciat quã veniente
radice vitauit. Tota itaq; virtute p̃spi-
ciendus est fluminis opis si purus ema-
nat ex fonte cogitatõis oĩ cura seruã-
tus est a malicie puluere oculi cordis
ne hoc qd rectũ in opatione hõib; ostẽ-
rat. p̃ vitium p̃raue opationis intorquet.
Cauendũ itaq; est ne bona nra pauca
sint. curandũ ne indiscussa ne aut pau-
ca agentes inueniamur steriles. aut in-
discussa relinquẽtes ṽcordes. hęc gre.
¶ Sed et hoc cũ diligẽtia est p̃fide-
randũ qd antiquus hostis culpas añ p̃-
petratas et iã per p̃miam et dei miam de-
letas añ oculos mentis reuocat et cogi-
tatõẽ illicita nolentes pulsar. et quem
ope p̃uerso non p̃t maculare. laborat
vt per cogitationes p̃rauas valeat cor
eius inquinare. sed idcirco homo non
nunq; ista parit. q; in quibusdã terre-
nis actib; quibus licitis libetẽ occupat
vel ocio torpescit infertuosus. p̃ qd dat
occasionẽ dyabolo seipm̃ temprandi.
De hoc beatus greg. ix. mora. sic dicit
Sciendũ est qd in quibusdã factis et
certi de ṽnia reddimur. et post p̃petra-
tas culpas ad absolutõis nre fiduciã
correptione et penitentia subsequẽte ro-
boramur. p̃petrate tũ nostre nequicie
adhuc memoria tangimur. et cogitati-
one illicita auersi nolentesq; pulsam.
Unde per iob dicitur. Si peccavi ad ho-
ram pepercisti mihi. cur ab iniquitate
B. iij.

mea mundū me esse nō pateris Ad ho-
ram dñs pctm̄ pct̄ cū reatū culpe con-
cessis ptinus steribz diluit sed ab ini-
quitate nostra mūdōs nos esse nō pati-
tur qz volentes quidē culpas fecimus
sed nonnūq̄ nolentes eius memoriaz
cū delectatōne toleramus. sepe em̄ hoc
qđ a p̄spectu iudicis iā steru interueni-
ente deletū est ad animum redit. ⁊ de
uicta culpa ad delectationem rursus
inserpere nitit̄ ita qđ prius egit in cor-
pore. hoc importuna cogitatione post-
modū versat in mente. Quod caute il-
le spiritalis athleta nouerat qui dice-
bat **P**utruerūt ⁊ corrupte sunt cicatri-
ces mee a facie insipientie mee. quid
nāq̄ cicatrices nisi sanitates sunt vul-
nerū laxatas itaq̄ nequicias ad dele-
ctationū memoriam redire p̄spererat
q̄ cicatrices deslebat. Cicatrices quip-
pe putrescere est sanata iaz pctōz vul-
nera rursus in cēptatione serpere. atq̄
ex eoz suggestiōibz post supradictam
cutē penitentie ferore culpe ⁊ iterū do-
lore sentire. qz viz in se ⁊ nil foras in
ope agit. ⁊ sola intus cogitatione pec-
cat̄ districtoq̄ se mens reatu obligat.
nisi hoc sollicitus lamentis tergat. **S**z
inter hxc sciendū qđ idcirco nōnunq̄
impulsu illicitē cogitationis affligim̄
qz in q̄busdā terrene p̄uersationis acti-
bus q̄uis licitis libenter occupamur.
cūq̄ vel in minimis terrena actio p̄de-
sideriū tangit̄ crescente p̄tra nos anti-
qui hostis fortitudine mēs nēa nō mi-
nima importunitate temptacionis in-
quinat̄. **U**n̄ etiā ⁊ sacerdos legis mē-
bra hostie per frustra cōcidit caput atq̄
ea que erga iecur sunt ⁊ iubent̄ ignibz
cremare. pedes vero atq̄ intestina ho-
stie prius aqua diluere. nos quippe ip-
sos deo sacrificiū offerimus cū vitam
nostrā cultui diuino dedicamus. qui
membra hostie p̄ frustra pct̄sa super ig-

nem ponimus. cum vite nostre opavit-
uribz distinguentes immolamus ca-
pur atq̄ ea que iuxta iecur p̄tinent̄ in-
cendimus cū in sensu nostro quotidie
omne corpus regit̄. atq̄ in occultis de-
siderijs flamma diuini amoris ardemus
Et tñ precipit̄ vt pedes atq̄ intestina
hodie lauent̄. pedibz namq̄ terra tan-
git̄. **I**ntestinis vero stercoza gestantur
qz plerūq̄ iam ex desiderio in eremita-
te succendimur. iam tanto deuotionis
sensu. ad appetitū nostre mortificatio-
nis inhiamus. **S**ed qz adhuc terrenū
p̄ infirmitate aliquid agimus. non
nulla etiā que iam subegimus illicita
in corde toleramus **C**umq̄ cogitatio-
nes nostras immunda temptatio in-
nat. quid aliud q̄ intestina hostie ster-
cus portant̄ **S**ed vt p̄buri debeant la-
uent̄. qz mimiz̄ necesse est. vt immun-
das cogitationes timoris sterus dilu-
at. quas in acceptione sacrificij super-
nus amor incendat **E**t quicquid mēs
vel de experto certamine vel de p̄uersa-
tionis pristina memoria patit̄ lauetur
vt tanto suauius in conspectu summi
inspectoris ardeat. **Q**ro cū ei assistere
ceperit. nihil terrenum secum nihil lu-
bricum in ara sue orationis imponit̄.
Sepe aut̄ ira mens in culpe recordati-
one concutitur. vt ad perpetracionem
illius longe grauius q̄ prius capta fu-
erat v̄geatur ⁊ de p̄tensa trepidat. se-
q̄ ipsam varijs motibus impulsu per-
turbat. nec quidem vt vincat̄ tempta-
tionibz meruit sed resistens hoc ipsum
qđ longe laboris certamine affligitur
perhorrescit. **H**xc greg. **X** **P**icit̄
de eodē idem gregorius **O**ciose men-
ti spūs maligni p̄uas cogitacōes in-
fundūt. vt si quiescat ab ope. nō quies-
cat a mala cogitatione. **A**niquus em̄
nerit ad eā sub quibusdā occasiōibz

venit. ut ei quedam de preteritis gestis ad memoriā reducat. audita quondam indeceter verba resonat et si qua dudum acta sunt turpiter eorum spiritus cordis oculis presentat. et quem de presentibus non potest violare. de malis tractatis polluit. ut deceptam mentem sic in delectationem inducat. unde se iam diu per penam afflixerat. hęc greg. **N**otandum etiam quod antiquus hostis fideles animos nonnunquam temptare cessat. et ad tempus ab ipsis recedit. non ut malicie sue et temptatōibus finem prebeat. sed quos iam quietos et securos ab impugnationibus reddiderat inopinante rediens validius temptet. **Q**ui vero sic inopinante et fortiter temptat fragilitatem suam et quod in brevi sit moriturus attendat. et talibus temptatōibus fortiter resistat. **Q**uod beatus greg. iij. morali. sic commemorat dicens **S**epe antiquus hostis postquam menti nostre temptatōibus certamen. insinuat. ab ipso suo certamine ad tempus recedit. non ut illate malicie sue finem prebeat. sed ut corda que per quietem secunda reddiderat. repetere rediens facilius inopinatus irrumpat. **H**inc est quod ad temptandum beatum iob iter redit eiusque cruciatus experit quem tamen ei superna pietas retinendo preceperat dicens. **E**cce in manu tua est verumtamen anima illius serva. **S**ic quippe nos de nostro temptatōibus articulo status nobis nostre infirmitatis ostendat. **Q**ui mor a facie domini exit. atque a planta pedis usque ad verticem acceptum feriendo vulneravit. quod nimirum cum licentiam percipit a minimis incipiens atque usque ad maiora perveniens quasi omne corpus menti illatis temptatōibus laetando transfigit. sed tamen etiam ad animam feriendo non pervenit. quod cunctis cogitatōibus interiora inter ipsa vul-

nera delectationum que suscipit archa propositi resistit intentio. et quibus delectatio mentem mordeat delectatōem tamen sancte rectitudinis usque ad consensum molliciem non inflectit. debemus tamen passivam peritatem penam ipsa vulnera delectationum tergere et censura discretionis rigide si quid fluxum emanat in cogitatione mundare. **U**nde bene mox subdit. qui testa famem radebat. **Q**uid enim per testam nisi vigor discretionis. quid per famem nisi fluxus illicite cogitationis accipit. **P**ercussi ergo testa famem radimus contra post pollutionem cogitationis illicite nominis ipsos asperere de iudicando mundamus. **P**otest etiam intelligi testa fragilitas nostre mortalitatis. **T**esta enim famem mundare est mortalitatis cursum fragilitatemque pensare et putredinem misere delectationis abstergere. nam cum quisque considerat quod citius ad pulverem redeat festine superat hoc quod de carne se intus turpiter impugnat. **C**um ergo ex temptatōe prava menti cogitatio influit. quasi ex vulnere sanies decurrit. sed citius sanies tergit si in consideratione nostre fragilitatis quasi in manu testa teneat. neque enim percipienda sunt. que quibus usque ad effectum non pertrahunt. tamen illicite in nostra mente versant. sed perfecta mens solemiter inuigilat ut non solum perversa agere renuat. sed omne etiam quod in se per cogitationes turpiter loquitur tergat. hęc greg. **N**otandum etiam secundum dictum beati bernardi. in epistola ad carthuensem. quod ille qui redit ad conscientiam suam. inuenit ibi de concupiscentia vel graves corrosiones. vel suaves delectationes. et inde multiplicat cogitationes. **Q**ui vero iam concupiscentiam suam aliquantulum vincit. quod diu tamen veri boni maior concupiscentiam vel maior delectatōem mentem eius non obrinuerit cum exosa quadam voluptate gestorum. visorum. auditorum

rum patit ymaginationes. Unde et in
vtraque lumbi implent illusionibus tele
ctationum. et ad cogitanda spiritualia ve di
uina lumen oculorum suorum et ipsum non est
secum. cum qui impugnat contra concupiscen
tias molestias patitur. quod vincere non potest
ualet adhuc ad perfectum affectiones.
Qui vero iam ad libertatem aspirat ex
cutere a se non potest affectiones ymagina
tionum et noxias vel occupatorias et occi
osas. que exinde passim oriuntur cogita
tiones et psalmodie et ceterorum exerci
tiorum spiritualium in corde serui dei etiam no
lentis et reluctantis ymaginationes vol
uunt. et fantasmatum cogitationum fantas
tur a quibus velut auro immundis insi
diantibus et circumvolantibus sacrificium
deuotionis. vel domino rapit de manu re
nentis. vel sepe polluit oratio offeren
tis. hec bernardus. **S**ciendum etiam potest
debeda in quadam omelia. quod triplex est
modus cogitationum. nequaquam bonus
eius est sustinendus que de liberatione
proposita peccandi mentem perturbant.
Alius eius que delectatione quidem per
mentem perturbant nec tamen hanc ad consen
sum perturbant peccandi. Tertius earum
que naturali motu mentem percurrentes
non tamen hanc ad perpetranda vitia alliciunt
quam a bonis que cogitare debuit impedi
unt. Veluti est cum fantasmatum rebus que
aliquando superuacue gesta vel dicta nouis
mus ad memoriam reducimus. quarum
crebra retractio quasi importuna mus
eius improbitas oculos cordis circum
uolat ac spiritalem eius aciem inquietare
magis quam exerceat sicut. **A**cutis autem
his cogitationum generibus moner nos
castigari Salomon cum dixit. **O**mnis
custodia serua cor tuum. quoniam ex ipso vita
procedit. Cuius monita sequentes aga
mus solliciti. ut siquidem consensu perpetrati
di facinoris in animo deliquimus. cito
hoc confessione et dignis penitentiae fru

ctibus abstergamus. **S**i delectationem
peccandi nos temptari senserimus. notet
am delectationem crebris precibus ac lacri
mis amaritudinis perpetue recordati
one pellamus et si nos solos ad hanc pro
pulsandam sufficere non posse videri
mus. fratres queramus auxilio. ut contra
nostris viribus nequiuimus. illorum consi
lio intermisso sumamus. Sed quod super
uacuis cogitationibus ad integrum pro
fiteri non valeamus. has in quantum pos
sumus immisione bonarum cogitati
onum et maxime frequenter scripturarum
meditatione fugemus. hec beda. **E**t in
cassiani. **I**ncipiamus bonas cogitati
ones diligere et statim ab alijs que ma
le sunt nos dominus dignabitur liberare.
Notandum etiam quod non pul
sarum temptari cogitationibus non quod
et inutilibus impossibile est. quod sicut or
tus earum non dependet a nobis ita
etiam reprobatio vel electio hominis cog
itationum consistit in nobis. **U**nde in
sistendum est nobis lectioni orationi et alijs
spiritualibus remedijs. ut per talia re
media facilius possimus inordinatis
cogitationibus resistere et eas a nobis a
monere. **D**e hoc moyses abbas in pro
ma sua collatione sic dicit. **M**entem quidem
non interpellari cogitationibus
impossibile est. suscipe vero eas vel re
spuere omni studio possibile est. **Q**uod
admodum igitur ortus earum non omni
modo dependet a nobis ita reprobatio
vel electio consistit in nobis. nec tamen
ex eo quod diximus impossibile esse. men
tem cogitationibus non adiri. vel incur
tere sibi sed illis spiritibus tribuendum
est. qui nobis eas ingerere nituntur. a
lioquin nec liberum in homine mane
ret arbitrium nec in nobis staret noi
stre correctionis industria. sed est in
quo nostrum magna ex parte ut scilicet
cogitationum qualitas emendetur et

vel sancte ac spirituales in cordibus nostris vel terrene carnalesque crescant. ideo namque frequens lectio et iugis adhibere meditatio scripturarum ut exinde nobis spiritalis memorie prebeat occasio. idcirco fit decantatio frequens psalmodiarum ut assidua nobis punctio exinde ministrat. idcirco vigiliae. ieiuniaque sedulitas adhibet. ut extenuata mens non terrena sapiat sed celestia prepleat. quibus rursus negligentia repente cessantibus necesse est vitiozus mens squalore creta in carnales partem mox inclinere et corruat. quod exercitium cordis non incongrue molarum similitudini comparat. quam meatum aquarum preceps impetu rozante puluit. que nullatenus quidem possunt cessare ab opere suo aquarum impulsibus circumacto. in eius vero qui preest fitum est potestare. ut nam triticum molit an ordei um loliumue comminui. illud quippe proculdubio commolendum quod ingestum ab illo fuerit. cui operis illius cura commissa est. Ita igitur mens et pro vite prentis incurtus vndique ingruentibus temptationum torrentibus circumacta vacua quidem cogitationum estibus esse non poterit. quales vero vel admittere vel parere sibi debentur studij ac diligentie sue prouidebit industria. Si enim ut diximus ad sanctarum scripturarum meditationem iugiter recurramus. et memoriam nostram ad recordationem spiritualium rerum et desiderium perfectionis speramus future beatitudinis erigamus. necesse est ut orate cogitationes exinde spirituales in his que meditati sumus mentem faciant immorari. Sin vero desidiosa vel negligentia supari. vitio et ociosis conversationibus occupamur. seu curis mundanis et superfluis sollicitudinibus implicemur. sequenter exinde velut quedam zizaniorum species generata operatorem quoque nostro cor

di noxiam ministrabit. et secundum sententiam saluatoris ubi fuerit thesaurus operum nostrorum seu intentionis nostre. ibi et cor nostrum necessario permanebit. hec moyses abbas. **D** Sed et hoc sciendum quod multi reprehendunt se de peccatis factis actione vel prava voluntate. paucivero sunt qui se diiudicant de inordinata cogitatione. sed religiosi et perfecti viri hoc faciunt etiam a talibus cogitationibus refrenando. ut statum perfectionis eo facilius assequi valeant quem concupiscunt. qualescunque tamen cogitationes menti occurrant que salutem anime impedire possunt ex consideratione futurorum tormentorum que ab impijs preparata sunt amouende et repellende sunt. De hoc richardus de sancto victore. Sancti etenim viri quotiens se sentiunt turpibus cogitationibus pulsari et ad illicitam delectationem incitari. totiens solent in ipso temptationis aditu futura tormenta ante mentis oculos ponere. et ex tali consideratione quicquid illicitum mens suggerit. ante turpem delectationem extinguerit. sed quid hoc de turpibus cogitationibus loquimur. quoniam quidem vanas et inutiles perfecti viri non leuiter abhominant propter illud quod scriptum inuenimus. **U**te qui cogitatis inutile. Et illud spiritu sanctus effugiet discipline fictum. et aufert se a cogitationibus que sunt sine intellectu. Quid ergo quod fiet de his que sentimus non sine quodam illicito affectu. quoniam spiritu sanctus aufert se ab his que sunt sine intellectu. sepe fit ut in oratione presertim quasdam cogitationum fantasias cum inopportunitate magna se ingerentes. toleramus. sed nunquam sine nostra reprehensione negligere debemus. nonne magis oportet eas acriter arguere. et prementatorem pene reprimere irritatorem culpe. et cogitationem cogitationibus castigare. quotiens ergo aliquod falsum

sentimus. quotiens iniustum aliquod volumus. quotiens inordinatū aliqđ agimus. statim reprehensibiles minime ignoramus sed nūquid eque oēs reprehensione dignos se esse iudicant. quā aliquid inutile vel inordinatū cogitāt multoꝝ est seipſos reprehendere de peruerso opere vel praua voluntate. pauci sunt. qui seipſos diiudicant de inordinata cogitatione sed perfecti viri hoc faciunt et facere eos oportet. qui perfecti esse volunt nūquā malū approbo. nūquā malo consentio. nūquā malū proficio nisi ipse etiam voluero. malum autē per cogitationem occurrere potest etiam inuisite sed exurgens malū statim cū per cogitationem pulsatur debet in iudicium adducere et diligenter discutere. reprehensum damnare et deceptoriam cogitationem et temeraria mala ex tormentorum recordatione extinguere. hoc richardus. **E** Morandū etiam quod si mentis euagatio que fit per inutiles cogitationes nō restringitur. sensualis appetitus minime respicitur. Et sicut de inconstantia mentis. nascitur inordinata promotio corporis. ita quoque dum corpus per disciplinam promouitur. animus ad constantiam solidatur. Liganda sunt ergo foris per disciplinam membra corporis ut intrinsecus solideſt status mentis. De hoc hugo sic dicit Sicut de inconstantia mentis nascitur inordinata motio corporis ita quoque dum corpus per disciplinam stringitur. animus ad constantiam solidatur et paulatim intrinsecus mens ad quietē promouitur cū per discipline custodiam mali morus eius. foris fluere nō sinunt. integritas vero virtutis est quā per internam mentis custodiam ordinate regunt membra corporis. sed qui statū mentis perdit subsequenter foras in inconstantiam motionis defluit. atque exteriori mobilitate indicat quā iterius

radice subsistat. Liganda sunt ergo foris per disciplinā membra corporis. ut intrinsecus solideſt status mentis quatenus dum vndique exteriori custodia in interiori mobilitate cohercēdo opponitur tandem mens ad stabilem pacē in seipſa colligatur. **S** Omnis namque virtutum motus disciplina cohercet et quantum mala desideria foris cohercet et interiorius qualescit. paulatimque eadem virtutis forma per consuetudinē mentis imprimitur. que foris per disciplinam in habitu corporis seruatur. Dicit etiam de hoc richardus de sancto victore. Si ymaginatio euagatio que fit per inutiles cogitationes prius non restringitur. absque dubio seu sensualitatis appetitus immoderatus minime temperatur. Qui igitur vult corporalium desideria voluptatum temperare prius assuescat carnales delicias nūquā vel saltem raro cogitare. perfecto namque quanto talia rarius cogitaueris. rario rarius et tepidus ea desiderabis. Nam disciplina corporis absque disciplina cordis sine dubio inutilis est. et e converso disciplina cogitationum sine disciplina sensuum obseruari non potest. Si enim corporis sensus a sua euagatione nō restringitur. carnalis appetitus inquietudo nō extinguitur. si tamen corporis sensus viriliter domatur et violenter restringitur rigore discipline. incipit in assuetis oblectamentis minus minusque delectari. in quantum ergo appetitus vel ceteri sensus hominis ad equitatis mensurā restringuntur. eo citius ad perfectionis formam perueniunt.

Filius

S Cere etiam desidero aliqua te principaliter impugnant. et que sunt que nos principaliter impugnant.

Ca. III.

Pater